

LIETUVOS RESPUBLIKOS AKADEMINĖS ETIKOS IR PROCEDŪRŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS DĖL J. L. 2016 M. LIEPOS 5 D. SKUNDO

2016 m. rugsėjo 27 d. Nr. SP-18
Vilnius

Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius (toliau – Kontrolierius), vadovaudamasis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 18 straipsnio 1 dalimi ir Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. rugsėjo 15 d. nutarimu Nr. XI-1583 „Dėl Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos įsteigimo ir Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų patvirtinimo“ (toliau – Nuostatai), 13.1 papunkčiu ir išnagrinėjęs Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2016 m. liepos 11 d. gautą pareiškėjo J. L. (toliau – pareiškėjas)¹ skundą dėl priėmimo į doktorantūros studijas procedūrų Vilniaus universitete galimų pažeidimų ir pateiktą medžiagą,

n u s t a t ė:

Pareiškėjas skunde Kontrolieriui skundžia priėmimo į doktorantūrą Vilniaus universitete pareiškėjo atžvilgiu taikytas procedūras:

Pareiškėjas teigia, kad „<...> stojimo metu buvo vertinamas ir pokalbis, ir projektas. <...> neaišku, ar mokslo darbai ir studijų balų vidurkis buvo įtraukti į balų skaičiavimą, kaip vertinami mokslo darbai. <...> Vieni kandidatai į doktorantus kalbėjosi su viena, o kiti su kita atskira komisija. Tai savaime sudaro sąlygas neobjektyviam vertinimui, nes vienus kandidatus vertino ir balus skyrė vieni asmenys, o kitus – kiti. <...> komisijoje buvo ne tie asmenys, kurie buvo nurodyti komisijos sąraše Vilniaus Universiteto interneto svetainėje. <...> Nors ir skelbiama, kad darbai vertinami anonimiškai, tačiau darbus reikėjo atsiųsti elektroniniu paštu ir atnešti su parašu, kur matosi vardas ir pavardė. <...> Atėjus į pokalbį niekas neprašė parodyti asmens dokumento, ar aš esu tas asmuo, kuris ir užsiregistravo. <...> 2016 07 05 paskelbti stojimo rezultatai, nors 2016 07 04 užregistruota mano apeliacija dėl stojimo procedūrų pažeidimo. Doktorantūros ir rezidentūros skyrius skelbimo proceso nesustabdė ir nelaukė, kol rektorius, kuriam adresuota apeliacija išnagrinės ją.“

¹Kontrolieriaus sprendimo tekste „pareiškėjas“ apibendrintai, nesiejant su pareiškėjo lytimi, vadinamas vyriškosios giminės daiktavardžiu

Pareiškėjas prašo:

„<...> ištirti, ar priėmimas į doktorantūros studijas buvo organizuotas pagal įstatymus, ar visi kandidatai <...> užpildė reikiamus duomenis VU informacinėje sistemoje <...>, ar visi komisijos nariai buvo stojimo metu, ar teisėtai buvo vertinamas ir projektas, ir pokalbis, ar reikėjo prieš pokalbį rodyti asmens dokumentą <...>, kaip buvo nustatyta tapatybė, ar vertinant darbus buvo užtikrintas anonimiškumas, kodėl į vieną fakultetą buvo sudarytos 2 komisijos ir kodėl kandidatai iš vienos grupės gavo 4 studijų vietas, iš kitos – tik 1 (iš viso skirtos 5 doktorantūros vietos, dvi komisijos sudaro prielaidas neobjektyviam vertinimui, be to, pagal VU dokumentus skelbiama, kad sudaroma komisija, o ne komisijos), ar teisiniai dokumentai neprieštarauja vienas kitam, pagal kuriuos organizuojamas stojimas į doktorantūrą <...> ar turėjo VU stabdyti stojimo / rezultatų skelbimo procesą, jei pateikta apeliacija dėl pažeidimų, kol nebus išsiaiškinta situacija.“

Prie skundo pareiškėjas nurodė ir pateikė klausimų Kontrolieriui:

„<...> nors apeliacija buvo adresuota VU rektoriui, į ją atsakė kitas asmuo, tik pavaduojantis filologijos krypties doktorantūros pirmininką.

<...> per kiek laiko reikia pateikti apeliaciją dėl doktorantūros rezultatų.“

Kontrolierius 2016-07-28 raštu Nr. S-275 kreipėsi į Vilniaus universitetą, prašydamas pateikti skundo nagrinėjimui reikiamą informaciją:

„1) pateikti Vilniaus universiteto ir Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto filologijos krypties (04H) jungtinės doktorantūros reglamentą <...>, Vilniaus universiteto priėmimo į doktorantūros studijas Vilniaus universitete 2016 m. taisyklės ir 2016-04-28 Rektorius įsakymu Nr. D-402 patvirtintas atrankos formos ir filologijos krypties doktorantūros komiteto nustatytą priėmimo į filologijos krypties doktorantūrą tvarką;

2) pateikti 2016-04-28 Mokslo prorektorius įsakymą Nr. D-403 „Dėl atrankos į doktorantūros studijas komisijų tvirtinimo“ ir doktorantūrą Filologijos fakultete vykdančių komisijų veiklą reglamentuojantį teisės aktą;

3) pateikti Doktorantūros komiteto 2016 m. priėmimo į Vilniaus universiteto filologijos mokslo krypties doktorantūros studijas protokolą, kurio pagrindu į doktorantūrą priimami pretendentai;

4) pateikti doktorantūrą Filologijos fakultete 2016 m. vykdžiusių komisijų kandidatų atrankos vykdymo protokolus;

5) pateikti visų kandidatų, dalyvavusių 2016 m. priėmimo į Vilniaus universiteto filologijos mokslo krypties doktorantūros studijas konkurse, konkursinių balų sandarą pagrindžiančius duomenis (projektų, pokalbių ir magistro kvalifikacinio laipsnio diplomo priedėlio pažymių vidurkių skaičiavimus);

6) nurodyti kandidatų pateiktų konkurse Vilniaus universiteto filologijos mokslo krypties doktorantūros studijoms mokslo darbų vertinimo kriterijus; pateikti vertinimą patvirtinančius duomenis; paaiškinti ir pagrįsti mokslo darbų įvertinimų įtaką pokalbio vertinimui;

7) nurodyti kandidatų, dalyvavusių 2016 m. priėmimo į Vilniaus universiteto filologijos mokslo krypties doktorantūros studijas konkurse, mokslo darbų pateikimo būdą; nurodyti visų kandidatų, siejant su asmeniu, pateiktus mokslo darbus ir / ar konferencijose pranešimų skaitymą patvirtinančius duomenis;

8) pateikti kandidatų projektų komisijų nariams išsiuntimą ir kandidatų anonimiškumo užtikrinimą patvirtinančius duomenis;

- 9) pateikti komisijos nario <...> projektų vertinimus;
- 10) pateikti pretendentų į doktorantūrą konkursinę eilę patvirtinančius dokumentus;
- 11) nurodyti terminą, per kurį turi būti pateikta apeliacija dėl priėmimo į doktorantūrą rezultatų.“

Vilniaus universitetas el. paštu 2016-08-31 informavo, kad el. paštu 2016-07-28 siūsta žinutė Kontrolieriui dėl klaidos nebuvo išsiūsta, todėl žinutė buvo pakartota: „šiuo metu visi doktorantūros proceso dalyviai yra atostogose. Atšaukti darbuotojų iš atostogų, nematome prasmės, juoba, kad dalis yra užsienyje. Manome, jog prašomus dokumentus Vilniaus universitetas galėtų pateikti po rugpjūčio 26 d.“

Vilniaus universitetas 2016-09-05 raštu Nr. 12300-SR-1250 pateikė šią informaciją:

„- Vilniaus universiteto ir Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto filologijos krypties (04H) jungtinės doktorantūros reglamentas yra paskelbtas Universiteto tinklalapyje <...>;

- Vilniaus universiteto priėmimo į doktorantūros studijas Vilniaus universitete 2016 m. taisyklės paskelbtos <...>;

- 2016-04-28 Rektoriaus įsakymu Nr. D-402 patvirtintas atrankos formos paskelbtos <...>;

- filologijos krypties doktorantūros komiteto nustatyta priėmimo į doktorantūrą 2016 m. tvarka paskelbta <...>.

Pokalbis su pretendентаis į doktorantūrą, kurio metu komisijos nariai atsižvelgia ir į pretendentų paskelbtus mokslo darbus, prilygsta egzaminui žodžiu, jis neprotokuojamas. Pretendentus įvertina kiekvienas komisijos narys, o po to apskaičiuojamas įverčių vidurkis. Rezultatai surašomi į suvestinę lentelę, kurią pasirašo komisijos pirmininkas. Šiais komisijos vertinimais remiasi doktorantūros komitetas sudarydamas konkursinę stojančiųjų eilę.

Informuojame, kad stojantieji į doktorantūrą mokslo darbų sąrašą pateikia tarp kitų dokumentų pildydami prašymą priėmimui į doktorantūrą Universiteto internetinėje stojančiųjų aptarnavimo sistemoje (ISAS), o mokslo darbų kopijas atsineša ateidami į pokalbį.

Kriterijai, kuriais remiasi komisijos nariai vertindami stojančiųjų į filologijos krypties doktorantūrą projektus, nurodyti filologijos krypties doktorantūros komiteto nustatytoje priėmimo į doktorantūrą 2016 m. tvarkoje.

Vadovaujantis Vilniaus universiteto ir Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto filologijos krypties (04H) reglamento 28 punktu:

„Asmuo, pateikęs prašymą dalyvauti priėmimo į doktorantūrą konkurse ir nepriimtas ar nesutinkantis su jam paskirta disertacijos tema, per tris dienas po Komiteto protokolo paskelbimo gali:

- teikti motyvuotą prašymą ar apeliaciją Komitetui;

- gavęs neigiamą Komiteto atsakymą, per tris dienas gali teikti apeliaciją universiteto rektoriui ar instituto direktoriui.“

Atlikus Vilniaus universiteto pateiktos ir nurodytos informacijos, teisinio reglamentavimo analizę ir atsižvelgiant į pareiškėjo skundžiamus veiksmus, nustatyta, kad:

1. Jungtinės Vilniaus universiteto ir Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto Humanitarinių mokslų srities Filologijos krypties (04H) doktorantūros reglamento (toliau – Reglamentas) 19 punkte nustatyta, kad „konkurse doktorantūros studijoms gali dalyvauti asmenys, turintys kvalifikacinį magistro laipsnį arba jam prilygstantį aukštąjį išsilavinimą. Pretendentai Doktorantūros ir rezidentūros skyriui arba doktorantūros komisijai pateikia:

„<...> 19.5. savo mokslo darbų sąrašą ir darbų atspaudus, konferencijoje skaitytus pranešimus, mokslo konkursuose premijuotus darbus; <...>“. Taisyklių 10 punkte nustatyta, kad „Prašymas laikomas užregistruotu, kai yra užpildytos visos Priėmimo į trečiosios pakopos studijas internetinės stojančiųjų aptarnavimo sistemos (ISAS) dalys, t. y. stojančiojo asmens duomenys, informacija apie įgytą išsilavinimą, kiti būtini duomenys; ir yra prikabintos priedų kopijos:

<...> 10.5. savo mokslo darbų ir / ar konferencijoje skaitytų pranešimų sąrašo <...>.“

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad konkurse doktorantūros studijoms dalyvaujantiems asmenims taikomas reikalavimas – turėti kvalifikacinį magistro laipsnį arba jam prilygstantį aukštąjį išsilavinimą, o reikalavimų užpildyti visas Priėmimo į trečiosios pakopos studijas internetinės stojančiųjų aptarnavimo sistemos (ISAS) dalis bei pateikti visų minėtų priedų kopijas teisės aktai nenustato.

2. Atskiro teisės akto, reglamentuojančio doktorantūrą Filologijos fakultete vykdančių komisijų veiklą, nėra (teisės aktas nebuvo pateiktas), kaip ir nėra reikalavimo sudaryti tik vieną tokią komisiją, atliekančią atranką į doktorantūros studijas, tačiau atkreiptinas dėmesys į Vilniaus universiteto mokslo doktorantūros reglamento (patvirtintas Vilniaus universiteto Senato komisijos posėdyje, 2010 m. birželio 3 d. nutarimas Nr. SK-2010-10-78) 15 punktą, kuriame nustatyta, kad „<...> Doktorantūros komiteto teikimu, Rektoriaus įsakymu pagal mokslo kryptis stojamojo į doktorantūrą komisijos.“ (pabraukta mūsų).

Pažymėtina, kad kitokia komisijų diferenciacija, t. y. ne pagal mokslo kryptis, Vilniaus universiteto teisės aktuose nėra reglamentuota.

Be to, Vilniaus universiteto mokslo doktorantūros reglamento 13 punkte nustatyta, kad „Valstybės finansuojamas doktorantūros vietas kiekvienai mokslo krypčiai skiria Švietimo ir mokslo ministerija pagal mokslo ir doktorantūros rezultatus. Rektoriaus įsakymu jos paskirstomos universiteto akademiniais kamieniniams padaliniais. <...>“

Įvertinus tai, kas išdėstyta, ir vadovaujantis galiojančiais teisės aktais, procedūrų pažeidimai, sudarant minėtas komisijas ir paskirstant doktorantūros vietas, nenustatyti.

3. Vilniaus universiteto mokslo doktorantūros reglamento 15 punkte nustatyta, kad „<...> Stojančiojo į doktorantūrą atrankos kriterijai yra egzaminas arba mokslinis projektas arba pokalbis.“ Reglamento 21 punkte nustatyta, kad „<...> Stojančiojo į doktorantūrą atrankos kriterijai yra mokslinis projektas ir pokalbis, kurie vertinami balais. Sudarant konkursinį balą, skaičiuojamas stojančiojo studijų balų vidurkis ir vertinami mokslo darbai.

Vadovaudamasis atrankos kriterijais, Doktorantūros komitetas sudaro pretendentų į doktorantūrą konkursinę eilę, kurią įformina protokoliniu nutarimu <...>“.

Iš Vilniaus universiteto pateikto 2016-06-30 filologijos krypties doktorantūros komiteto posėdžio protokolo išrašo matyti, kad sudarant pretendentų konkursinį balą ir tvirtinant konkursinę eilę doktorantūros komiteto posėdyje buvo remiamasi „mokslinio projekto ir pokalbio vertinimais <...>, pridėjus magistro diplomo priedėlio įvertinimų vidurkį <...>“ (pabraukta mūsų).

Priėmimo į doktorantūros studijas Vilniaus universitete 2016 m. taisyklių (toliau – Taisyklės) 4 punkte nustatyta, kad „konkursinį balą sudaro magistro kvalifikacinio laipsnio (ar jį atitinkančios kvalifikacijos suteikimą patvirtinančio) diplomo priedėlio pažymių vidurkio ir atrankos procedūros (stojamojo egzamino, mokslinio projekto ar pokalbio) įvertinimų suma.“ Taisyklių 6 punkte nustatyta „Priėmimo procedūros seka: <...> 6.3. atrankos procedūra (mokslinio projekto rengimas, jeigu toks numatytas; stojamasis egzaminas ar pokalbis); <...>“ (pabraukta

mūsų). 2016-04-28 Rektoriaus įsakymu Nr. D-402 patvirtintos 2016 metų atrankos į doktorantūrą formos pagal mokslo kryptis. Humanitarinių mokslų Filologijos mokslo kryptyje atrankos forma – mokslinis projektas ir pokalbis.

Pretendentų publikuotų mokslo darbų vertinimo kriterijai nėra nustatyti (informacija apie tokius vertinimo kriterijus nebuvo suteikta). Publikuotų mokslo darbų vertinimą patvirtinantys duomenys, paaiškinimai ir mokslo darbų įvertinimų įtakos pokalbio vertinimui pagrindimas nebuvo pateikti. Vilniaus universitetas paaiškino tik tiek, kad komisijos nariai atsižvelgia į pretendentų paskelbtus mokslo darbus. Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto interneto svetainėje paskelbtoje priėmimo į doktorantūrą tvarkoje (toliau – Tvarka) nustatyta, kad „projektą ir pokalbį 10 balų sistema vertina Rektoriaus patvirtinta Filologijos fakulteto doktorantūros stojamojo egzaminų komisija (pažymys rašomas apskaičiavus visų komisijos narių vertinimų aritmetinį vidurkį)“, nors į pokalbio metu pristatytus paskelbtus mokslo darbus atsižvelgiama. Pastebėtina, kad tokio atsižvelgimo į mokslo darbus procedūros Vilniaus universiteto teisės aktai nereglamentuoja, bet „sudarant konkursinį balą <...> vertinami mokslo darbai.“ (Reglamento 21 punktas).

Iš anksčiau pateiktų teisės aktų (Vilniaus universiteto mokslo doktorantūros reglamento, Reglamento ir Taisyklių) tekstų matyti, kad nuostatos yra nesuderintos, o Reglamento ir Taisyklių nuostatos ne detalizuoja Vilniaus universiteto mokslo doktorantūros reglamento, bet nustato naują teisinį reguliavimą, nors Vilniaus universiteto mokslo doktorantūros reglamente kitokio reguliavimo alternatyva nėra įtvirtinta. Be to, Reglamento ir Taisyklių nuostatų nesuderinamumas kelia neaiškumų, nustatant, kuris teisės aktas buvo ir kuris turėtų būti taikomas konkrečiu atveju. Tokia teisės aktų taikymo praktika būtų ydinga pretendentų skirtingo vertinimo požiūriu.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad stojančiojo į doktorantūrą mokslinio projekto, pokalbio ir paskelbtų mokslo darbų vertinimo procedūros reglamentavimas yra neaiškus, nepakankamas ir nesuderintas atrankos kriterijų taikymo, konkursinio balo apskaičiavimo ir konkursinės eilės sudarymo požiūriu.

4. Kandidatų, dalyvavusių 2016 m. priėmimo į Vilniaus universiteto filologijos mokslo krypties doktorantūros studijas konkurse, mokslo darbų pateikimo būdas ir visų kandidatų mokslo darbų pateikimą ir / ar konferencijose pranešimų skaitymą patvirtinantys duomenys nebuvo nurodyti, todėl Kontrolierius šių aplinkybių nevertino.

5. Paskelbti ir Vilniaus universiteto pateikti teisės aktai nereglamentuoja stojančiojo į doktorantūrą tapatybės nustatymo tvarkos pokalbio metu.

6. Vilniaus universitetas Kontrolieriui pateikė el. paštu 2016-06-21 siųstas žinutes su prisegtais stojančiųjų moksliniais projektais, adresuotais atrankos į doktorantūrą komisijos nariams, kurie nėra įvardinti, o tik sunumeruoti. Nuasmenintų mokslinių projektų tekstai Kontrolieriui nebuvo pateikti, todėl Kontrolierius negalėjo įvertinti, ar buvo užtikrintas mokslinių projektų anonimiškumas.

7. Reglamento 28 punkte nustatyta, kad „Asmuo, pateikęs prašymą dalyvauti priėmimo į doktorantūrą konkurse ir nepriimtas <...>, per tris dienas po Komiteto protokolo paskelbimo gali:

- teikti motyvuotą prašymą ar apeliaciją Komitetui;
- gavęs neigiamą Komiteto atsakymą, per tris dienas gali teikti apeliaciją universiteto rektoriui ar instituto direktoriui.“

Iš pareiškėjo pateiktos apeliacijos, kuri buvo adresuota Vilniaus universiteto rektoriui, matyti tai, kad pareiškėjas, vadovaudamasis Reglamento 28 punktu, apeliaciją visų pirma turėjo teikti Komitetui.

Pažymėtina, kad *Vilniaus universiteto teisės aktai nereglamentuoja procedūros, vykdomos apeliacijos nagrinėjimo metu.*

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir įvertinus teisinio reglamentavimo ir atrankos kriterijų taikymo, konkursinio balo ir konkursinės eilės sudarymo santykį, ir tai, kad „pokalbis su pretendais į doktorantūrą, kurio metu komisijos nariai atsižvelgia ir į pretendentų paskelbtus mokslo darbus, <...> neprotokuojamas“, nors sudarant konkursinį balą, kaip nustatyta Reglamento 21 punkte, turėtų būti vertinami mokslo darbai, konstatuotina, kad tokia konkurso vykdymo procedūra yra ydinga, įgyvendinant objektyvumo, skaidrumo, lygių teisių dalyvauti konkursuose ir sąžiningos konkurencijos principus, ir sudaranti kliūčių nustatyti aplinkybes, patvirtinančias objektyvaus ir skaidraus konkurso vykdymą, pretendentų sąžiningos konkurencijos užtikrinimą.

Kontrolierius, įvertinęs pareiškėjo, Vilniaus universiteto pateiktą informaciją ir ją patvirtinančius dokumentus bei teisinį reglamentavimą, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 18 straipsnio 12 dalies 9 punktu:

n u s p r e n d ė:

Informuoti Švietimo ir mokslo ministeriją ir Vilniaus universitetą apie Kontrolieriaus sprendimą.

Kontrolieriaus sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius

Vigilijus Sadauskas